

Җәнтәрү ялавә

1944 җулхи майн 5-мәшәнченпе тухать

Муркаш район хаҗачә

75 (7715) №

Шәмат кун, 2009 җулхи сентябрән (авән) 19-мәшә

Хакә ирәклә

Санән җыннусем, район

Раҗсейре

Ыран – Вәрман еҗченәсен кунә

Явапләх малти вьрәнтя

Эсир сән үкерчәкре куракан Галина Михайловна Никитина 5 җул ёнтә Москассинчи автогазозаправка станцийәнче (АГЗС) оператор пулса еҗлет. Еҗре ответләхә туйнәран тата клиентсемпе кәмәллә пулнәран аңа еҗ коллективәнче те хисеплеҗә, заправка чарәнакан водительсем те ыраҗ сә сунаҗсә. «Инҗә җула тухакан водительсемпе кәмәллә пулни вәсен җул сүревне аңаҗу күтәр тетпәр», – терә черетлә водительпе шутлав еҗсәсем пурнәсланә май Галина Михайловна.
А. БЕЛОВ сән үкерчәкә.

Раҗсей, малалла!

Раҗсей Федерацийән Президентә Дмитрий Медведев Ярославльте иртнә Пётәм тәнчери конференцире каланә сәмахә, унән «Раҗсей, малалла!» статий сәршыври политикәпа общество пурнәҗне, промышленноҗпа ял хуҗаләхне, ытти сферәна сәне варкәш илсе килчәс. Сәршыв ертүҗи патшаләх уменчи сивәч ыйтусене татмалли, политика тытамне майлән, сәв вәхәтрах вара тәлләвлән сәнетсе пымалли, пысәк технологи отрасләнчә мала тухма инноваци программисене хатәрлемелли тата ытти уҗамлә җул-йәре паләртрә. Тәпрен илсен унта Дмитрий Медведев Раҗсей уменче ситес вунә суллахсәнчә тәракан стратеги тәлләвәсене мәнләрех курнипе паллаштарчә.

Патшаләх пусләхән статий хайән ячәпе те малалла аңтәләр – «Раҗсей, малалла!». Дмитрий Медведев тәп ыйтусене шәпах җапла ят пама йышәннә. Вәл шутланә тәрах, сахалтан та ситес вунә суллахәра вәсем сәршывшән тәп вьрәнтя пулчә. Малашләхә җапла курни патшаләх ертүҗин сәмахне программа шайне сәклет.

Хамәр инф.

Республикәра

Ыр кәмәлләх декади

Октябрән 1-мәшәнчә йәлана кәнә тәрах Пётәм тәнчери ватә сынсен кунне паллә тәваҗсә. Аслә әру сыннисене тимләх ытларәх уйрәс, вәсем республика экономикане, промышленноҗне, ял хуҗаләхне, наукана, сывләхә сыхлас еҗе, вәрентәвә, историпе культуранә аталантарассине нумай вәй хунине паләртас тәлләвә Чәваш Республикин Министрсен Кабинечән сентябрән 8-мәшәнчи 286-р № йышәнәвәпе киләшүллән кәсал сентябрән 22-мәшәнчен пулсә октябрән 1-мәшәнчәнен Ыр кәмәлләх декадине ирттерме паләртнә.

Сәвна май пур районсемпе хуласенчә те ватә сынсенә халалланә тәрлә мероприятисем плананә. Вәсем социаллә тата культуралла енлә пулмалла. Вәрҗә тата еҗ ветеранәсене, ытти пур ватәсене чыслани те сәк декадәра тәп вьрән йышәнә. Мероприятисене ирттерме сәмрәксене активлә хутшәнтармаллине те пәхса хунә.

Фермәсем хәл умен

Татса паман ыйтусем җук мар

Авән уйәхән 14-мәшәнчә эфир тәрәсләв планәпе киләшүллән «Свобода», «Герой» ял хуҗаләх производствә кооперативсәсемпе «Лидер» чикәллә явапләхлә обществәра тата А. Козлов хрәсчен (фермер) хуҗаләхәнчә пулса куртамәр. Түрех каламалла, еҗлекен хуҗаләхсем хәле хатәр, анча... «Лидер» обществәра вара паянхи куна 22 пуҗ сысна сәҗ юлнә. Хәл кәсма 30 тонна кәна утә хатәрленә.

А. Козлов хрәсчен (фермер) хуҗаләхәнчә пулсан малашләхә пәхакан сәр еҗченә еплә хәле хатәрленнине куртамәр. Кунти 45 пуҗ сураха ситес хәл кунәсем питех хатәрмәҗ.

«Свобода» хуҗаләхән Кашмаши сәт ферминчә хәле хатәрленни куранә. Кунта утәпа уләма ферма сывәхне илсе пырса тирпелә кулаласа хунә. Утә вара сивитти айәнчә упранатә. Енесем тытмалли вьрәнән пәр пайне юсаса пәтернә. Сарайсене дезинфекциленә. Симәс масса тата вьләхә кәшманә сарайсем патне турттарса пынә. Рациона пәхәнса тәрантарнәран енесем таләксәрен 10 килограмм сәт

параҗсә. Сәв вәхәтрах фермәра еҗ вәйә сителәксәрри сисәнет.

Кашмаши сысна ферминчә юсавҗсәсен бригади ама-сен сарайәнчә урай уләштарассипе тимлет. Сыснасен рационане пунялатасси – умра тәракан ыйту.

«Герой» хуҗаләхән Сәньял Шурчари сәт фермине ситсен юсав еҗсәсене тата сарайсене дезинфекцилесине шураатассине сү кунәсенчәх туса ирттерни куранәтә. Вьләхсәне кунта апатпа пәтәмәшлех тивәҗтернә. Кашни үсәмри вьләхә валлиех апатра комбикормсәсемпе уҗа кураҗсә. Енесем таләксәрен 11-шәвр килограмм сәт антарасә.

Сәт ферминчи пекех, сысна ферминчә те хәле сәнә таварсәх хатәрленни куранәтә. Пүләмсене дезинфекциленә тата шураатә, юсанә. Хуҗаләх сысна амисен йышне 65 пуҗа ситерме планлатә.

Хуҗаләхәра сураҗ ферми те тимләхсәр юлман. Кунта та юсавҗсәсен бригади юсав еҗсәсене суллах пурнәсланә.

Т. АЛЕКСЕЕВА,
район администрацийән ял хуҗаләх пайән тәп специалист-экспертчә.

Саламлатпәр

Юратнә аннене, кукамая – Шаптак Муркаш яләнчә пурәнәкан **Раиса Васильевна БЕЛОВАНА** 70 җулхи ябилей ячәпе чи ашә сәмахсәмпе пәтәм кәмәллә саламлатпәр. Сана пуриншән те тав туса татах та нумай сүл пирәнчә юнашар савантарса та вәй-хал парса пурәнма сәнетпәр, сәкә сүтә тәнчере хәвәлә саншән татах та нумай сүтатса тәтәр. Малалла пурәнма Турри вәй-хал, ырләх-сывләх патәр сана. Эсә пурришән эфир саванатпәр. Пире үстерсе пурнәҗ сүлә сине кәларнәшән тав тәватпәр.

Саламланәсем: хәрәсем, кәрүшәсем, манүкәсем, праманүкә.

Иртнине манмасәр җәннине алла илетпәр

Урамра ватә ашши тәратә, тәван тавраләх ылтән тум тәхәнәтә. Сүт сәнталәк илемә пирки, аңа упрәма кирли җинчен нумай чух пәр-пәрне тавлаша-тавләшах аңлантаратпәр, тупләшатпәр, пур майсемпе те сиеле тухма тәрәшатпәр. Анчах шутласа пәхар-ха, эфир тавлашинчен пирән тавраләхри сьрмара пулә хушәнәтә-и, сьрма-җатрапа сывәхри вәрманта тискер чәрчун ыйшланатә-и, вәрмансем хай тәллән шатса үснине пуҗә сәврәнәш ушәнәтә-и, сывләш тасалатә-и е сәр ишәлме чарәнәтә? Сүк, сәк еҗсәсене сиччә виҗсә пәхакан сьн хутшәнмасәр нимәнлә ыраләх та куҗ умне пулмәстә. Сәванпа та паянхи обществәра пирә хупәрласа тәракан сүт сәнталәк ыйтәвә халәх умне сивәчрех те сивәчрех тухса тәратә. Нумай ыйтусене кая хәвармасәр татса памалли яр уҗсәнах куранәтә.

Ыран – Вәрман еҗченәсен кунә. Мәнлә хуҗәш-кәмәллә кәтсе илсәҗ-ха хайсен профессии уявне районти сәк отрасльте вәй хуракансем? Сәк ыйту сине хурав шыраса редакци сәтрудникә Анатолий БЕЛОВ Ильинка участок лесничествин лесничийәне Анатолий Калистратович КАСЬЯНОВПА тәл пулса калаҗнә, вәрман хуҗаләхәнчә юлашки вәхәтра пулса иртекен ушәнәусемпә кәсәкләннә.

– Анатолий Калистратович, Сире тата эсир ертсе пыракан коллектива Вәрман еҗченәсен кунә ячәпе саламлатпәр. Эсир пурнәҗ-лакан еҗ районшән та, рес-

публикәшән та, Раҗсейшән те пысәк пәлтерәшлә.

– Саламшән тата пирән еҗсә сәвнашкәл хакланәшән тавтапуҗ. Тәрәсех, хамәра шаннә еҗсә эфир ответләхә туйса тулпән пурнәҗсәла тәрәшатпәр. Еҗсәмәре Вәрман кодексәпе киләшүллән йәркелесе пыратпәр, вәрманпа уҗә куракансем сәккунсәне пәхәнса тәнине тәплән тәрәсләтпәр. Хамәра йәрке хуралсисем, пушар хураләнчә вәй хуракансем, массәллә информация хатәр-еҗсәне еҗлекенсем пуләшнәран пәчәк йышпах вәрманти йәркеләхә тивәҗлә шайра тытма майә пур. Ку вәл малашне те сәллах пуласси пирки эпә пәртте иккәлен-мәстә.

– Сирән туйамәрсенчә уяв сәмә ытларәх сисәнет. Хәвәр пурнәҗәра эсир тәппипех вәрман хуҗаләхне

халалланәран сирән паянхи кәмәләрсене аңланма пулатә. Хаҗат вулакансене сәк лесничество историйә-пе паллаштармәр-ши?

– Пурнәҗә тәппипех вәрман хуҗаләхәпе сьхәнтәрнәшән паян уншән пәртте үкәнмәстәп. Сәртан таврән-санах Шупашкарти машина-сем тәвакан заводра еҗсәме пулсан, Сәнтәрвәрринчи вәрман хуҗаләхә техникумне куҗамсәр майпа вәренме кәтәм. Виҗә сүл ним сисә-мәсәрех иртсе кайрә. Етәрне вәрман хуҗаләхәнчи Етәрне лесничествинчә мастер пулса еҗсләнә хьҗсән 1984 сүлта Малиновка лесничествини йәркеләнсен, мана унтан Опытлә вәрман хуҗаләхне куҗарчәс те эпә сәнәрен йәркеләннә лесничествәра еҗсәме тытәнтәм.

(Вәҗә 5-мәш стр.)

Черетлә информация кунәнчен

Патшаләх политикин тәп ыйтәвәсемпе

Пётәм республикәри пекех, иртнә юн кун пирән районта та черетлә информация кунә иртрә. Республикәран килнә ушкәнсене Чәваш Республикин шалти еҗсен министрән сүмә Сергей Николаевич Белоусовпа Чәваш Республикинчи «Чувашия» издательствәпа полиграфичи комплексә» патшаләх унитарлә предприятиән директорән сүмә Владимир Ильич Андреев, иккәмәшне профсоюзсен Чәваш Республикинчи «Чувашрессовпроф» организациән председателә Анатолий Васильевич Коршунов, виҗсәмәшне ЧР физкультурапа спорт тата туризм министрән сүмә Сергей Владимирович Мельников ертсе пычәс.

Асәннә информация кунә теми паянхи куншән питех те актуаллә темелле: «Ачаләхә пуләшни тата ачасен прависене хутәлени – Чәваш Енре тытса пыракан патшаләх политикин тәп тытамә». Кунта кәрекән ыйтусем нумай енлә те хайне май пысәк пәлтерәшлә. Мәншән тәсен пирән пуласләх, тәрәсипе сәршыв малашләхә те паянхи яшкәремпе, ачасемпе, вәсем еплә воспитани илнине тәррәмәнәх сьхәннә. Сәкә вәл ачасемпе сәмрәксән сывләхне сыхласа хәварса сирәпләтсе пырасси те, тивәҗлә воспитанипә пәлу парасси те, харпәр хайне аталанма майсем туса парасси те, ачаләхә социаллә хутәлеси тата пуләш парасси те, сывә пурнәҗ йәркине сирәпләтсе пырасси те, ачасен сүлсем сични хәрушсәрләхне тивәҗтеррәсипе те, вәсен аҗ-хакәл пуянләхне ата-

лантарасси те. Пәр сәмахпа каласан, асәннә информация кунән темипе сьхәннә ыйтусем пәчәк мар тата сахал мар.

Еҗ ушкәнәсен членәсем малтанах район администрацийәнчә район пусләхәпе тәл пулчәс, информация кунән тәлләвәсемпе задачисем пирки сәмах хускатрәс.

Пәрремәш ушкәнра ЧР шалти еҗсен министрән сүмәсәр С.Н. Белоусовсәр тата ЧР «Чувашия» издательствәпа полиграфичи комплексә» патшаләх унитарлә предприятиән директорән сүмәсәр В.И. Андреевсәр пуҗне район пусләхә Ю.А. Иванов, Муркаш районә тәрах шалти еҗсен пайән пусләхә Е.И. Плечов пулчәс. Ушкәнисем Мән Сәнтәр ял тәрахән администрацийәнчә ял сыннисемпе, Мән Сәнтәрти пәтәмәшлә пәлу паракан вәтам шкултә аслә классенчә вәренкәнемпе тата педагогсен коллективәпе тәл пулчәс, вәсен ыйтәвәсем сине хуравларәс, Мән Сәнтәрте потребительсен «Заря» кооперативне тәвас еҗсәм еплә пынипе, Мән Сәнтәр шкуләнчә Шуйцев ячәпе хисәпләнен патриотика клубән, искусство шкулән еҗә-хәләпе паллашрәс.

Район пусләхә Ю.А. Иванов тәл пулусенчә районти паянхи лару-тәру сичне чарәнса тәна май сәвна паләртрә. Ял хуҗаләхәнчә ответлә тәпхәр пыратә. Пәрлешүллә хуҗаләхәнчә вьрма еҗсәме вьсләннәпә пәрех ёнтә. Чкалов ячәпе, Ильич ячәпе хисәпләненкә

хуҗаләхәнчә тухәҗ япәх мар, гектар пуҗне 30 центнер ытла. Сәр улми кәларас еҗсәм те аңлә сарәлнә. Еҗ вәйәсем ситмен пирки сәк еҗсә шул ачисене те явәҗстарма тивет. Шкулсенчи еҗсә кану лагерәсене сүрекәнем те тәван хуҗаләхсене сү кунәсенчә пуләшман мар.

Промышленность енәпе лару-тәру сәмәләх мар. Тәнчери экономика кризисне пула «Сеспель» предприятия, Муркаши кирпәч заводчә хайсен производствә хәвачәсене самай чакарнә. Ку вара район бюджетне пухәнакан уҗа-тенкә кәләпәшәпе тәррәмәнәх сьхәннә.

Потребительсен кооперативсәсем тәнаҗ еҗсләсе пыраҗсә. Еҗсәрләх енәпе те пысәк ушәнәусем сүк. Шкулсенчә ачасен хисәлә чакса пынә май 1 шкула хупма тивнә, Панкли шкулән статусне уләштарнә.

Демографи тәләшәпе вара лару-тәру йывәртарах темелле. Халыкәхә виләкен сьнсем суралакан ачасенчен 1,7 хут нумайраха.

Ача сәчәсәнчә вьрәнсемпе тивәҗтеррәсипе ыйтусем сүк мар. Мән Сәнтәрте те «Мечта» ача сәчә сүмәнчә хушма сүрт тәвас ыйту тәратә.

Вәртәнләх мар, халыки вәхәтра шкул ачисем хушинчә эрех-сәра еҗсә, наркотиксемпе уҗә кураҗ, пирус туртас енне суләннисем те сүк мар. Кун пекисемпе тачәрах еҗсләс пулатә. Депутатсен, вьрәнти активән сәк еҗсен айкинчә юлмалла мар. Йывәр сәмьесенчә май пур таран ытларәх пулма тәрәшмалла.

(Вәҗә 2-мәш стр.)